

A „zellervári”

FERTÁLYMESTER

kolni, amit falubeliek már a múlt század első felében bibliai asszonyok zernélyautó kapható, bánya, ak a fiata-

hajszojják. Az öregek

k bal hát a

nehogy a fiata- feszte- derecskéi

erült fil- 2-én és a láthatunk oszlik a otttság, a lét nyo- lerecskén.

Endre

EL MÉG AZ „ad Portam Maklariensem” fertálymestere. Somogyi István uramat, a tisztviselő cipész mestert az egri „Zellervár” derék iparosai, kereskedői és földművelő polgárai 1931-ben állították a fertálymester bizalmi posztjára, a városnegyed élére.

A fertálymester első embernek számított. Afféle „megbízott” volt, kapocs a városi hatóság és a negyed lakói között. Akiket megválasztott a nép, egy álló esztendeig viselhette a címet, ugyanazt az embert másodsorra már nem választhatták többé...

A fertálymesterség, a német eredetű elnevezés — egri különlegesség. A gyökerek messiásként nyúlnak vissza, a törökök kiűzése után találni az első nyomot. Évszázadokon át fennmaradt, nemzedékről nemzedékre, apáról fiúra s unokákra hagyományozódott a szokás. Aradon volt még ilyen, másutt sehol. Breznay Imre, a volt egri tanár, aki szentvédelesen kutatta és gyűjtötte össze a fertálymesterség hiteles történeti adatait, jegyezte fel, mi kötelességre választotta a polgártársak önzetlen bizalma által az arra érdemesült: „A város kerületeiben ők voltak a hivatalos iratok kézbesítői, az idézések hírvivői, az adóintézkedések kihordói... ők ügyeltek, hogy a negyed lakosai közül nem sérti-e meg valaki a rendet, vigyáznak-e a tisztaságra, végrehajtja-e mindenki a hatóság rendelkezéseit, engedelmeskednek-e a parancsoknak... Jóllehet díszes felségjelek különböztették a fertálymestert a negyed más lakójától: ezüstcsatos, bokáig érő, százgallérű köpönyeg, pörge kalap, szalagokkal ékített bot — egy régi sallárium-jegyzék tanúsága szerint is alantasnak számított, a foglalkozások és tisztségek sorában a 22-iknek következett, utána már csak a hajdú, a baktér és a „kotsis” állt, de megelőzték olyanok, mint a Harangozó, Kémény-Seprő, Bába meg Vintzellér. Később szereztek csak a címnek rangos tiszteletet, s nem egy volt fertálymester bekerült a kül-

ső, a belső tanácsba s hivatalokba is.

EGY-EGY FERTÁLYMESTER megválasztása nem volt híján a ceremóniáknak. Unalmas téli estéken, február havában, valamely vendégszerető háznál, még inkább pincében, poharazgatva „suttogó”-ra jöttek a gazdák s alaposan meghányva-vetve a dolgokat, döntöttek, ki legyen az új fertálymester. A „suttogó” víg poharazgatások után következett a traktamentum, a régi fertálymester letéti traktája, amelyről az új mestert nem ritkán az egész vendégsereg cigánybanda muzsikaszavával, nótázva kísérté haza — hajnal-tájt. Szent Apollónia napján, február 9-én, a megválasztott fertálymesterek misére gyűltek össze a nagytemplomban, s égő gyertyákkal sibakoltak az oltár két oldalán. A mise után vették át aztán véglegesen hivatalukat, esküt téve a város-háza nagytermében. A hivatalosság után kezdődött csak az igazi eszem-izsom. Az új fertálymester házában gyülekeztek a negyedbeli férfiak — „früstkörre”. A reggeliből perszer „folyton fokozódó lelkesedéssel gyakran ebéd, nem ritkán vacsora is együtt talála a kinttöbbséget.

Túlságos vacsorák voltak azok. Egy vacsorára ráment egy ház ára is...

Fertálymester nem akárki lehetett. Holmi jöttment, átmeneti lakos nem számíthatott arra, hogy akár véletlenül is a tisztviselő címet megkapja. Tösgyökeres polgárnak kellett az illetőnek lennie, akinek háza van, anyagi lökéje s mindenekelőtt feddhetetlen, tiszta múltja.

SOMOGYI ISTVÁNNAK minden „kelléke” megvolt, hogy fertálymesternek válasszák. 1919-ben jött a város falai közé a 14 éves kerecsendi fiú. Tomori István cipész-mesterhez szegődött három esztendőre, inasnak. Alig telt el két év, az ügyes kezű, tehetséges suhancot felszabadították, idő előtt. 1921-et írtak akkor. Öt

év múlva Somogyi István kiváltotta az ipart, saját lábára állt, önálló cipésziséget nyitott s folytatta mesterségét egészen 1949-ig. Közben megjárta a háború poklát is, a Don-kanyart, a voronyezsi pergőtűzet. Mikor a háború után néhány évre feladta önállóságát, a Finomszerelvénnygyárban és a Lakatos-árugyárban dolgozott. Volt csoportvezető is.

— A céh... — mondja, s visszafut az időben, régi emlékeket ébresztgetve. — Céh-tag is voltam. Céhbe-állás előtt a vásárokon a legutolsó helyet kaptam; aztán, amikor céh-tag lettem, becsületos sorsolással döntöttük el, melyik mester milyen helyet kapjon.

A csizmadia céhnek tizenkét esztendőn át hites jegyzője volt. A céh-láda fedelének belső oldalán ott áll, vésvé, a neve. A ládát régóta már a múzeumban őrzik.

Ismerik és tisztelik Somogyi István Régi „zellervári”-nak számitatja magát.

— Miért Zellervár? — A zeller meg a zöldség miatt... Ahol most a Hajtóműgyár áll, ott csupa zeller, zöldség volt a réti lapon.

Középmagas, erősen megkopaszodott férfi. Ráncos, barázdált partú szemében örökös a derű. Talán a dalok, a nótázás lopta szemé udvarába a huncut örömet. Mert több mint 40 esztendeje dalol. Azóta viseli kabátja hajtókáján az Egri Polgári Dalkör lantos, nemzetiszínű szalagos jelvényét. Emlékszik valamennyi dalversenyre. Neki dirigált már Grónay Andor is, az ipari iskola igazgatója, a dalkör legrégebb vezetője.

— Bariton voltam. Most már igaz, a hangom se a régi. Azért még formás. Most készülünk Balatonboglárra, dalastalálkozóra...

HATVAN ESZTENDŐS. Nyolc hete temette el édesanyját, apja 91 éves. Nyugdíjas vasutas. Neki is nem sokára kimegy a pihenőre. Négy hónap még és nyugdíjba mehet. 1955 óta dolgozik az erdőszéknél. Segéd munkás.

Pataky Dezső

szemben nem nyilvánított ilyen konkrét véleményt. „Te-kintettel kell lennünk”, mégpedig igen befolyásos csoport-